

τους. Ἐγὼ τὴν ἀλήθεια τὴν ξέρω, καὶ στὰ καλέσμητά τους ποτὲ δὲ θὰ πιστέψω πιά. Τὴ γῆ τὴ βλέπω καὶ τὴ νοιώθω καὶ μ' αὐτὴνε ζῶ ἐγώ!»

— Καὶ ξανακουλουριάστηκε τὸ φίδι πρὸς τὴν πέτρα, γεμάτο περηφάνια γιὰ τὸν ἐαυτὸ του.

— Ἐλαμπε ἐλ' ἢ θάλασσα στὰπλερο φῶς τῆς μέρας, κ' ἀγριεμένα τὰ κύματα χτυπιόνταν στὰκρογιαλὶ.

— Τὸ λιονταρῆσιο μουγγυτὸ τους, τραγοῦδι εἴτανε γιὰ τὸ περήφανο καὶ μεγαλόπρεπο πουλί.

— Τρέμαν' οἱ βράχοι: ἀπ' τὰ χτυπήματά τους κ' ὁ οὐρανὸς ἐτρένταζε ἀπὸ τὸ τρομερὸ τραγοῦδι:

— «Στὴν τρέλλα τῶν παλλικαριῶν, στὴν τόλμη τῶν γενναίων, ψάλλουμ' ἐμεῖς τὴ δόξα!

— «Ἡ τρέλλα τῶν παλλικαριῶν— νά ἢ σοφία τῆς ζωῆς! Ὡ γενναῖο Γεράκι! Στὸν πόλεμο μὲ τοὺς ὄχτροὺς τὸ αἷμά σου ἐχύθη... Μὰ θάρτ' ἢ ὥρα ποὺ οἱ στάλλες τοῦ θερμοῦ σου αἵματός σου σπίθες θὰ φλογίσουνε μέσ' τὸ σκοτάδι τῆς ζωῆς καὶ θὰ ἀνάψουνε πολλὰς ψυχὰς παλλικαριῶνε μὲ τὴν τρελλὴ τὴ δέψα γιὰ τὴ λευτεριά, καὶ τὸ πολὺ τὸ φῶς!

— «Ἄς πέθανες ἐσὺ ὦ τολμηρὸ πουλί!...

«Μὰ μέσα στὸ τραγοῦδι τῶν γενναίων, ποὺ ἔλο μπρὸς πηγαίνου, πάντα, Ἐσὺ θὰ εἶσαι τὸ ζωντανὸ παράδειγμα. Ἐσὺ τὸ περήφανο κάλεσμα. Ἐσὺ ἢ βροντερὴ φωνὴ πρὸς τὴ ζωὴ, τὴ λευτεριά, τὸ φῶς!

— «Στὴν τρέλλα τῶν παλλικαριῶν ψάλλουμ' ἐμεῖς τραγοῦδια!»

... Ἡ μακρινὴ ἀγὴ ἀπόστασι τοῦ πέλαγου σιγάει. Τὰ κύματα στὴν ἀμμουδιά τραγοιδιστὰ φλιφλιζοῦν. Κ' ἐγὼ σιωπηλὰ βλέπω πέρα στὸ χάος. Πὰ στὰ

νερὰ ὀλοένα περσεύουν τάσημένα σημάδια, ποὺ κάνουν οἱ ἀχτίδες τῆς σελήνης... Ἡ χύτρα σιγοβράζει. Ἐνα κόμα παγγινιὰρικο πηδάει στὴν ἀμμουδιά καὶ μὲ προκλητικὸ φλοῖσο ἀπλώνει πρὸς τὸ κεφάλι τοῦ Ραχίμ.

— Ποῦ πᾶς; ... Φύγε!— τοῦ κάνει μὲ τὸ χέρι του, κ' ἐκεῖνο ὑποταχτικὰ τραδιέται πίσω στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας του.

«Ὅλα γύρω βλέπουνε παράξενα, ζωηρὰ, ἀπαλὰ, χαϊδευτικὰ. Ἡ θάλασσα ἀπλώνεται μὲ μεγαλόπρεπη γαλήνη.

Μέσ' τὴν ἀνάσχι τῆς τῆ δροσερῆς, ποὺ ψηλὰ στὰ βουνα τῆνε στέρνει, φαίνεται κρυμμένη μιὰ μεγάλη δύναμη βσταχτερῆ. Στὸ βαθυγάλανο οὐρανὸ, τὸ χρυσοκεντημένο μὲ τὴ λάμψη τῶν ἀστεριῶν, εἶναι γραμμμένο κάτι, πῶχει μέσα του θρίαμβο καὶ ποὺ μαγεύει τὴν ψυχὴ, σκανταλίζει τὸ πνεῦμα μὲ τὴ γλυκεῖαν ἀναμονὴ κάποιου ἀποκάλυψης. Ὅλα νυστάζουν, ἀλλὰ νυστάζουν ἀφουγκριστὰ, μὲ τὴς αἰσθήσεις τσιτωμένες, ποὺ λές νά, μετὰ μιὰ στιγμὴ ἔλα θὰ ζωντανέψουν καὶ θὰ ἠχήσουν μὲ μιὰν εὐροθυμὴ ἀρμονία κάποιων γλυκῶν, μυστηριακῶν, ἤχων. Οἱ ἤχοι αὐτοὶ θὰ ποῦνε γιὰ τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς, θὰ τὰ ξεγγήσουνε στὸ ἀθρώπινο πνεῦμα, ποὺ θὰ τὸ σβύσουνε κατόπι σὰ μιὰ φωτίτσα διάφανη, καὶ μαζὶ τους θὰ πάρουνε τὴν ψυχὴ ψηλὰ στὴ βαθυγάλανη ἀδυσσο, ἀπ' ὅπου ἀγνάντιζα τῆς τὰ τρεμουλιαστὰ ξόμπλια τῶν ἀστεριῶν θὰ ἠχήσουν ἐπίσης μὲ τὴ μαγεύτρυα μουσικὴ τῆς Ἀποκάλυψης.

Ὁδησὸ Ἀύγουστος 1915.

Ἀπὸ τὸ ρωσικὸ
N. ΚΑΣΤΡΙΝΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΙΔΙ

19

— Σὰν πεθαμένοι μοιάζουμε.

Τὸ ἀγεράκι τῆς νύχτας δροσιζει τὰ φλογισμένα κεφάλια. Τὸ τραγοῦδι σὴνεται, χωνεύει σὰν τὴ φωτιά. Μόνο οἱ κουβέντες ἐκείνων ποὺ δὲν ἔχουνε ὕπνο, ἀκούγονται σιγαλές.

Περασμένα μεσάνυχτα... Σιγαλιά.

Κοιμούνται... Κάποιοι ροχαλιζοῦνε.

Ἐνα μωρὸ ξυπνάει κ' ἢ μάννα του προσπαθεῖ μ' ἕνα σιγαλὸ νανούρισμα νὰ τοῦ βουλώσῃ τὸ στόμα κωνώντας το στὴν ἀγκαλιὰ τῆς, γιὰ νὰ μὴ ξυπνήσῃ τοὺς ἄλλους. Ἐχουνε τόση ἀνάγκη ἀπὸ ὕπνο. Ὁ Ἀλέξης ἀνοίγει τὰ μάτια του. Δίπλα του ὁ Ζήσης καπνίζει ἀδιάκοπα σὰ νὰ ζητήγῃ νὰ πνίξῃ μέσα στὸν καπνὸ τίς σκέψεις ποὺ τονὲ βασανίζουνε.

— Τὸ συλλογίστηκες τί μέρα ξημερώνει αὔριο; ψιθυρίζει ὁ Ἀλέξης.

— Ναι, ἡμέρα θανάτου, ἀποκρίνεται κείνος ψυχρὰ.

— Ἡμέρα ζωῆς. Αὔριο ἢ κυδέρνηση πέφτει κ' ἢ πατρίδα ξαναγεννιέται. Τὸ δίκιο τοῦ ἐργάτη θὰ βασιλέψῃ σίγουρα.

— Τὸ πιστεύεις;

— Σὰ νὰ τὸ βλέπω. Βλέπω ἐκεῖ κάτω στὸν ὀρίζοντα ἕνα φῶς νὰ χαράζῃ...

— Δὲ νομίζεις πὼς εἶναι ἀκόμα πολὺ νύχτα;

— Ζυγώνει, ζυγώνει ἢ αὐγὴ...

Σιγαλιά. Ἐξαφνα ἀκούγεται μιὰ φωνή, κάτι σὰ διάβασμα, σὰν ἀπαγγελία.

— Ποιὸς εἶναι αὐτός; Πᾶμε νὰ ἴσοῦμε, λέει ὁ Ζήσης. Προχωροῦνε.

— Βρὲ νὰ σὲ πάρῃ ὁ διάολος. Ἐσὺ εἶσαι Ἀντρέα; φωνάζει ὁ Ζήσης.

Ὁ Ἀντρέας, ἀνεβασμένος στὸ μνημεῖο τῆς Ἡγησῶς ξακαλουθαύσε νάπαγγέλλῃ ἀδιάφορος, σὰ νὰ μὴν τοὺς εἶδε, σὲ μιὰν ἐκστασι, σ' ἕναν θυμὸ ἱερὸ.

Ψυχή παραδαρμένη ἀπὸ τὸ κρίμα!
 Καὶ θάκουσες τὴ φωνὴ τοῦ λυτρωτῆ,
 θὰ γδυθῆς τῆς ἁμαρτίας τὸ ντύμα,
 καὶ ἔσῃ κυβερνημένη καὶ ἀλαφρὰ
 θὰ σιλήψης σὺν τῇ χλόῃ, σὺν τῷ πουλί,
 σὺν τὸν κόρφο τὸ γυναικίσι, σὺν τῷ κῆμα,
 καὶ μὴν ἔχοντας πὶδ κάτου ἄλλο σκαλί
 νὰ κατρακυλήσῃς πὶδ βαθειά
 στοῦ Κακοῦ τῆ σκάλα,
 γιὰ τὰνέδρασκῃ ξανά πού σέ καλεῖ
 θὰ αἰστανθῆς; νὰ σοῦ φυτρώσουν, ὦ χαρὰ!
 τὰ φτερά,
 τὰ φτερά τὰ πρωτινά σου τὰ μεγάλα!

Τὰστέριχ λαμπυρίζουε πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, ἡ
 Ἥγησῶ γέρνει τὸ κεφάλι τῆς θλιμμένο ἐνῶ ὁ Δεξι-
 λεως ἀπλώνει τὸ χέρι του ἀπάνω τῆς σ' ἓνα κίνημα
 γιοματο ἀγάπη καὶ τρυφεράδα.

- Παράξενο ποίημα, μουρμουρίζει ὁ Ἀλέξης.
- Τί ζητᾷς ἐδῶ; ρωτᾷε ὁ Ζήσης.
- Προφγητεύω.
- Κανείς δὲ σὲ ἀκούει. Δὲ βλέπεις; ἔλοι κοιμοῦν-
 ται βαθειά!
- Θὰ τοὺς ξυπνήσω.
- Εἶναι μεθυσμένοι.
- Θὰ φωνάζω ἔσο νὰ ξεμεθύσουε καὶ νὰ ξυπνή-
 σουε.
- Δὲ φοβάσαι μὴ σὲ πάρουε γιὰ τρελλὸ πού τοὺς
 χαλᾷς τὸν ὕπνο;
- Ἐνα μόνο φοβάμαι.
- Τί;
- Τὴν ὀργὴ τοῦ ποιητῆ, τοῦ προφήτη.
- Ἐ Ζήσης σκέφτηκε κάμποσο.
- Δὲν εἶναι καιρὸς νὰ κωμηθῆς; Αὐριο ἔχουε
 δουλειά.
- Θὰ ξενοχτίσω νὰ δῶ πρῶτος ἐγὼ τὴν ἀνατολή.
- Θὰ μοῦ κάμῃ συντροφιά ἡ Ἥγησῶ κι ὁ Δεξιλεως.
- Ἐ Ζήσης κούνησε τὸ κεφάλι του.
- Πάμε. Δὲν μπορεῖ κανείς νὰ συνεννοηθῇ μαζί
 του. Αὐτὸς εἶναι ἄλλος ἄνθρωπος, λέει ὁ Ζήσης.
- Τὸν ἀφήσανε καὶ φύγανε.
- Κάθουνοι σὲ μιὰ πέτρα... Ἀπὸ τὸ δρόμο περ-
 νοῦνε γαϊδούρια φορτωμένα λαχανικά. Τὸ παραθυρ-
 ράκι τῆς ἐκκλησιᾶς λάμπει φωτισμένο. Μακρηνά, βά-
 θειά προβάλλει ἡ θάλασσα, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὑψώ-
 νεται ὁ Βράχος κι ἀνάμεσα ἀπλώνεται, σέρνεται σὰ
 φεῖδι ἄσπρος ὁ δρόμος. Κλειστὰ τὰ μαγαζιά, σκο-
 ταινὰ τὰ σπίτια... Μιὰ πόρτα ἀνοίγει: σ' ἓνα χαμηλὸ
 μαγαζάκι, ἓνα φῶς προβάλλει μέσα. Ἐνας ἄνθρωπος
 βγαίνει ἀπὸ μέσα μ' ἓνα δέμα σαντὸ στὸ χέρι. Δίνει
 λίγο στὸ γάϊδαρό του, πού περιμένει ἀπόξω, νὰ μασ-
 σήσῃ, φερτώνει τὸν ἄλλο, καθβαλάει καὶ φεύγει...
 Ἐ ἐλαιώνας ἀπλώνεται μαῦρος, κάποια φουγάρα ὑψώ-
 νουνοι ἀκατάδεχτα πάνω ἀπὸ τὰ ταπεινὰ σπίτια...
- Ἀμίληται. Σιγαλιά.
- Ἀξαφνα ὁ Ζήσης σηκώνει τὸ κεφάλι του. Μυρίζεται

τὸν ἀέρα, ἀφουγκράζεται. Κουναίε τὸ Ζήση.

- Ἄκου, ψιθυρίζει.
- Ἀκούγεται πεδωβολητό, κλαγγὴ σπαθίων.
- Μας ἔξωσε ὁ στρατός, λέει ὁ Ζήσης.
- Ζυγώνει ἡ ἀνατολή, φωνάζει ὁ Ἀλέξης χαρού-
 μενος.
- Δὲ θὰ μπορέσῃ κανείς μὲς νὰ βγῇ ἀπὸ δῶ μέσα.
 Μᾶς ἔχουε σὺν ποντικῶς στὴ φάκκ. Πρέπει νὰ ξυ-
 πνήσουε καὶ τοὺς ἄλλους, λέει ὁ Ζήσης ἀνήσυχος...
- Ξυπνᾷνε ἓνας ἓνας. Ἐ Ἀλέξης γυρίζει ἀνήσυχος:
- Ζυγώνει, ζυγώνει παιδιὰ, λέει καὶ ξαναλέει.
- Ποιὸς μωρέ; ὁ στρατός;
- Ἐ Ἡ Ἀνατολή, ἡ μεγάλη Ἀνατολή.
- Σαχλαμάρες: τί θὰ πῆ μεγάλη καὶ μικρὴ Ἀνα-
 τολή. Μιὰ εἶναι ἡ Ἀνατολή, ἀπαντᾷε ὁ Φλώρης.
- Καλὰ, καλὰ θὰ δῆτε σὲ λίγο, λέει ὁ Ἀλέξης πού
 ἡ καρδιά του χτυπάει ἀπὸ τὴ συγκίνηση.
- Παραπέρα, χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους περπατᾷε ὁ
 γέρο Μόσκος μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό. Κάποτε στέκεται,
 σὰ νὰ φουγκράζεται καὶ ξαναρχίζει τὸ περπάτημα...
- Χάραξε, ἔσκασε ἡ μέρα. Οἱ ἐληθῆς παλεύουε νὰ τι-
 νάξουε ἀποπάνω τοὺς τὸ σκοτάδι πού τις βραχίλει. Τὰ
 πουλιὰ πούναὶ κενυρισμένα στὰ κλαδιὰ ἀρχίζουνε σι-
 γαλά, δειλά, ἀρχὰ τὸ πρῶτο τραγουδι τοὺς...
- Κάποιος φαίνεται νὰ ζυγώνει.
- Ἐνας ἀξιωματικός, λέει ὁ Φλώρης.
- Ἐ οἱ μοζεύουνοι γύρο στὸν ἀξιωματικὸ πούρθε
 νὰ τοὺς μιλήσῃ.
- Παιδιὰ, νὰ διαλυθῆτε, τὸ καλὸ πού σὰς θέλω,
 λέει σὲ μαλακὸν τόνο.
- Δὲν ἔχουε νὰ πάμε πουθενά, λέει ὁ Ἀλέξης
 ξερά.
- Ἀκούστε με παιδιὰ. Μὴν τὰ βάζετε μὲ τὴν κυ-
 δέρνηση. Μὴ δοκιμάστε νὰ ἐμποδίστε τοὺς ἄλλους πού
 θέλουε νὰ πιάσουε δουλειά.
- Θὰ τοὺς ἐμποδίσουε, ἀποκρίνεται ξερὰ ὁ Ζήσης
- Τὸ συλλογιστήκατε καλὰ αὐτὸ πού κάνετε; Ξανα-
 ρωτᾷε ὁ ἀξιωματικός.
- Εἶμαστε πιά ἀπόφασισμένοι. Σκοτώστε μας ἀπο-
 κρίνεται ὁ Στέρφας.
- Ἐ γέρο Μόσκος οὔτε ζυγώνει νὰκούσῃ. Σουλαταίρ-
 νει μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό, σὺν ἄνθρωπος πού νοιώθει
 πὼς εἶναι μάταιη κάθε ἀντίσταση στὸ μωραίο. Ἐ, τι
 εἶναι νὰ ρθῇ, καλῶς νὰ ρθῇ. Καὶ τὸ γληγορότερο
 μάλιστα.
- Ἐ ἀξιωματικὸς φεύγει... Ἐ μεγάλη στιγμή ζυ-
 γώνει, ἔφτασε...
- Πρέπει νὰ βγοῦμε τὸ γληγορότερο ἀπὸ δῶ μέσα.
 Οἱ γυναῖκες μπροστά, ἀκούγεται ἡ φωνὴ τοῦ Ζήση
 διαταχτικιά, τρεμουλιαστή.
- Παιδιὰ, φάνηκε ἡ ἀνατολή, φωνάζει ὁ Ἀλέξης.
- Τὰ φτερά, τὰ φτερά τὰ πρωτινά σου τὰ με-
 γάλα, ἀκούγεται ἡ φωνὴ τοῦ Ἀντρέα, πού ξαναλέει
 τὸν τελευταῖο στίχο τοῦ τραγουδιαῦ, κουτώντας ἀψηλά
 σὰ σημάδι ἓνα κλαδί ἐληθῆς πού κρατοῦσε στὸ χέρι.

— Δέξω, ώσαννά στο Χάρο, φωνάζει ὁ Ζήσης.

— Ἐμπρός στη Ζωή, ἀποκρίνεται ὁ Ἀλέξης κ' ἡ φωνή του πνίγεται μέσα στη βουή τοῦ πλήθους πού χυμᾶει στο δρόμο σάν ἓνα κοπάδι πού τὸ σέρνει κάποια ἀόρατη δύναμη σὲ κάποιο γκρεμό.....

Ἐνα παράθυρο ἀνοίγεται μὲ ὄρμη καὶ τὰ παραθυρόφυλλα χτυπάνε μὲ κρότο στὸν τοῖχο. Μία γυναίκα πού πετάχτηκε κείνη τὴ στιγμή ἀπὸ τὰ ρούχα, προβάλλει ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο τὸ κεφάλι τῆς ἀχτένιστο. Οἱ πλεξούδες τῆς πέφτουνε στὸ λαιμὸ τῆς λυμένες. Κοιτάζει. Ἄξαφνα ἀπλώνει τὰ χέρια τῆς, ρίχνεται μπρῶς, κρεμιέται στὸ παράθυρο.

— Πωπῶ. Σκοτώνονται. Σκοτώνουνε τοὺς ἀνθρώπους ἀνηγάει ἡ φωνή τῆς μέσα στὴν πρωινὴ σιγαλιά.

Ἡ σφυρίχτρα τῆς φάμπρικας σκορπίζει τὸ χοντρὸ μονότονον ἀχὸ τῆς. Ἀπὸ τὰ μαυρισμένα χεῖλια τῆς ἀψηλῆς καμινάδας ἀρχίζει νὰ βγαίνει πάλε μαυρός, πνιχτὸς καπνός.....

9

Ἀπὸ τὸν Κερχμεικὸ πού οἱ σφαίρες, βουίζανε σὰ μελίσσια γύρο στὰ αὐτιά του, στὸ σπῆτι τῆς Ρίικας, κάτω τὸν τραβήξε σὰ μαγνήτης.

Τώρα ἤθελε νὰ τὴν ἔξαναδῇ γιὰ νὰ τῆς ξεμολογήθῃ τὴ μεγάλη ἀπόφασή του. Ἡ Ρίικα γυναίκα του. Αὐτὸς μὲ τὸ χέρι του θὰ τραβήξῃ τὸ λουλουδι ἀπὸ τὸ βουρκο. Ὅσο γιὰ τὰ λόγια τοῦ κόσμου τοῦ εἶτανε ἀδιάφορο. Ἔφτανε μόνο νὰ τὸ θελήσῃ κ' ἡ ἴδια.

Κλειστὰ τὰ παράθυρα. Χτυπάει τὴν πόρτα, περιμένει, ξαναχτυπάει. Τίποτα. «Θάνα: ὀξω» καλὰ θὰ περιμένω ἄπόξω νὰ γυρίσῃ.

Μιὰ γρηχὰ προβάλλει στὴν ὀξώπερτα τοῦ σπιτιοῦ τῆς.

— Ποιόνε ζητᾶς, παιδάκι μου; ρωτάει.

— Αὐτὴ πού κάθεται μέσα.

— Δὲν κάθεται πιά κανεὶς μέσα.

Κεῖνος ξαφνιάζεται.

— Ἄλλαξε σπῆτι;

— Ὅχι, τὴν πήρανε. Εἶτανε ἀξιολύπητο θέμα.

Πῶς τὴν ἔσερνανε...

Γουρλώνει τὰ μάτια του.

— Γιὰ πιά μοῦ μιλάς γερόντισα; ρωτάει κ' ἡ φωνή του τρέμει.

— Γιὰ τὴ Ρίικα δὲ θέλεις νὰ μάθης; Αἱ! δὲν κάθεται πιά ἐδῶ. Ἐρθε σήμερα ἡ ἀστυνομία καὶ τὴν ἔπηρε. Ἐγινε θρήνος. Ὅλη ἡ γειτονιά εἶχε μαζωχτῆ. Τὴν κάτῃκε ἡ ψυχὴ μου!

— Καὶ πού τὴν πήρανε.

— Στὰ Βουρλα!

— Στὰ Βουρλα, ξαναλέει κείνος μὲ πνιχτὴ φωνὴ ἀκουμπώντας στὸν τοῖχο γιὰ νὰ μὴν πέσῃ.

— Καί. Τῆς τὸ κάμανε, γιὰ τιμωρία γιὰτὶ ἀφῆνε νὰ μαζεῦνται στὸ σπῆτι τῆς κάτω ἀνθρώποι πού θέλανε νὰ μᾶς χαλάσουνε τὴ θρησκεία. Κάτι τέτοιο τέλος πάντων. Εἴρω καὶ γώ. Ἔτσι ἀκουσα νὰ λένε.

Δὲ ζητάει: νὰ μάθῃ περισσότερα. Ρίχνει μιὰ τελευταία ματιὰ στὰ κλειστὰ παράθυρα καὶ γυρίζει νὰ φύγῃ.

— Αἱ ὑπομονὴ παιδί μου. Δὲ καθότανε εἰ γυναίκες, φωνάζει ἡ γριά πού τὸν παίρνει γιὰ κανέναν πελάτη τῆς, βλέποντας τὸ ὕψος του, τὸ βαρὺ.

Φτάνει στὸ σπῆτι του. Εἶναι τώρα κάμποσες μέρες, ἀπὸ τότε πού τὸν διώξανε κὶ ἀπὸ τὸν καφενὸ πού μένει στὴν κάμαρα τοῦ Ζήση... Πέφτει: σὲ μιὰ καρέκλα, σταυρώνει τὰ χέρια, κλείνει τὸ μάτι του...

— Στὰ Βουρλα.

Ἡ φρίζε, αὐτὴ λάμπει μπροστὰ του σὰ σ' ὄερο πυρρῶμένο, ἀναπνέει τὴν ἄχνα τῆς... Στέκεται ἀκίνητος, σάν ἀπολιθωμένος.

— Παληὰ παπούτσια, παληὰ μολύδια, παληὰ σίδερα, παληὰς ἰδέες ποιὸς ἔχει γιὰ πούλημαααα...

Ἐπετάγεται ἀπὸ τὴν καρέκλα. Νάτος πάλε! Εἶναι ὁ ἴδιος! Ἡ φωνὴ του ἀνηγάει σ' αὐτιά του σάν ἓνα ἀναγέλασμα τῆς Μοίρας.

Ἀνοίγει τὸ παράθυρο, κρεμιέται.

— Ἐλα πάνω, φωνάζει.

Ὁ ἀνθρωπος μπαίνει στὴν κάμαρα μ' ἓνα σακκὶ ἄδειο στὸν ὄμο. Τὰ δάχτυλά του προβάλλουνε ἀπὸ τὰ τρυπημένα παπούτσια του, ἄσπρα ἀπὸ τὴ σκόνη.

— Ἀγοράζεις καὶ παληὰς ἰδέες;

Κεῖνος χαμογελάει.

— Αἱ, κάποτε ἄμα τίς βροίσω σφεριτικές.

— Καλὰ: ἀγοράζεις αὐτὰ, ρωτάει προτείνοντας τὸ χερσόγραφο τοῦ λόγου πού εἶχε νὰπαγγεῖλῃ στὸ Λύκειο.

Κεῖνος παίρνει τὰ χαρτιά στὰ χέρια του, τὰ ψηλαφάει.

— Εἶναι ἓνας λόγος πατριωτικὸς! Ἐμένα δὲ μοῦ χρειάζεται πιά.

Ὁ ἄλλος σουφρώνει τὰ χεῖλια του. Κουνάει τὸ κεφάλι του.

— Δὲ μοῦ κάνει. Δὲν ἔχεις ἀφεντικὸ τίποτε ἄλλο πού κάτω νὰξίξῃ. Κανένα ζευγάρι παπούτσια, κανένα σακκάκι...

— Ὅχι αὐτὰ μοῦ χρειάζονται γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου. Σοῦ πουλάω αὐτὸ πού δὲ μοῦ χρειάζεται πιά ἐμένα.

Ὁ πωλητὴς τὸν κοίταξε στὰ μάτια. Τόσην ὥρα εἶχε τὴν ἰδέα πῶς τοῦ μιλοῦσε στὰ χωρατὰ. Τώρα ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς μορφῆς του, ἀπὸ τὸν τόνο τῆς φωνῆς του καταλάβαινε πῶς εἶχε μπροστὰ του ἓναν ἀνθρωπο πού μιλοῦσε στὰ σοβαρά. Μὴν εἶτανε κανένας τρελλός;

— Λοιπὸ δὲν τίς ἀγοράζεις αὐτὲς τίς ἰδέες; Οὔτε μιὰ δεκάρα;

— Κοροϊδεύεις ἀφεντικὸ καὶ γώ εἰμαι φτωχὸς ἀνθρωπος, ἀποκρίθηκε κείνος πετώντας πάλε τὸ τσουδάκι τὸν ὄμο του.

Ὁ Ἀλέξης τοῦ ἔβλεπε νὰ κατεδαίνη τὴ σκάλα. Σὲ λίγο ἀκούγεται πάλε ἡ φωνὴ του στὸ δρόμο.

— Παληὰ σίδερα, παληὰ μολύδια, παληὰ παπούτσια, παληὰς ἰδέες ποιὸς ἔχει γιὰ πούλημαααα...

Ἀκροάστηκε ἔσο πού ἔσθῃσε ἡ φωνή. Τὸ χερσό-

γραφο τοῦ λόγου εἶτανε πάνω στο τραπέζι πεταμένο, ἔπειτα ἡ σκόνη ἀπλωνότατε παχιά. Τὸ πῆρε στὰ χέρια του κι ἄρχισε τὰ τὸ κοιτάζει. Ἐνας κόσμος ἐλάκαιρος βρισκότανε κλεισιένος μέσα στὰ χαρτιά αὐτά, ἕνας κόσμος πού ἀντιπροσώπευε ἐπὶ τὸ παρελθὸς του. Πιά μιὰ στιγμή ἔκανε νὰ συγχιτηθῆ, κἀκεῖ ἐνωσε νὰ τοῦ ὀφθαλμοὺς τὰ μάτια, μιὰ ἀνατριχίλα νὰ περνᾷ τὸ κορμί του. Μὰ γλήγορα ἤρθε ἡ ψυχρὴ σκέψη γιὰ νὰ τοῦ πνίξῃ κάθε συγχίτηση. «Δὲν ἀξίζει νὰ κλάψω γιὰ τὸ θάνατό του. Εἶτανε καιρὸς πιά νὰ πεθάνῃ. Ἄρκετὰ ἔζησε».

Μ' ἕνα ἀποφασιστικὸ κίνημα σὰ νάκοβε καὶ τὴν τελευταία κλωστή πού τὸν ἔνωσε μὲ τὸ παρελθόν, ἄρπαξε τὰ χαρτιά κι ἄρχισε νὰ τὰ σκίζῃ, κομματάκια, κομματάκια. Ἐπειτα ζύγωσε στὸ παράθυρο, ἀνοιξε τὴ χούφτα του, καὶ τὰ μικρὰ χαρτάκια πετάζανε στὸν ἀέρα μέσα ἀπὸ τὴ χούφτα του χαροῦμενα πού ἀποχτούσανε τὴ λευτεριά τους, ὑστερα ἀπὸ τόσο κλείσιμο μέσα σ' ἕνα ἀνήλιαγο σκονισμένο σουρτάρι. Παρακολούθησε κάμποσην ὥρα μὲ τὸ μάτι του τὸ χορὸ πού κάνανε σιὸν ἀέρα σὰν πεταλοῦδες κ' ὑστερα τραβήχτηκε μέσα σὰν ἑλαφρωμένος ἀπὸ ἕνα βάρος πού τοῦφυγε ἀπὸ τὸ στήθος.

Σουλατσαίρνει μέσα στὴν κάμαρα μὲ τὰ χέρια σκυρωμένα... Ἡ εἰκόνα τῆς μάχης περνᾷ μπροστά του γιομάτη φρίκη. Πῶς σφυρίζανε τὰ βόλια, πῶς λάμπανε τὰ σπαθιά τῶν καθαλαρῶνων γυμνὰ στὸ φῶς, λαίμαργα. Ἡ κόρη λεπίδα σου τάχτηκε στὸ ζεστό, κόκκινο αἷμα! Οἱ φωνὲς τῶ γυναικῶν, τὰ κλάματα τῶν παιδιῶν, τὶ ἀλλαλαγμοί, καὶ τὶ κακὸ! Ὁ Ἀντρέας! Ἄ! Αὐτὸς καὶ στὸ θάνατό του στάθηκε ποιητὴς ἔπειτα καὶ στὴ ζωὴ του. Κρατώντας ἀψηλὰ πάντα τὸ κλαδί τῆς ἐλπίδας, ἀπαγγέλλοντας τοὺς στίχους δέχτηκε τὸ βόλι μέσα στὸ στόμα κ' ἔπεσε γιὰ νὰ μὴ ξανασηκωθῆ ὁ θάνατος λὲς κ' ἤθελε νὰ τοῦ κλείσῃ τὸ στόμα! Κι ὁ Ζήσης! Αὐτὸς τοῦλάχιστο τὴν πλέρωσε τὴ ζωὴ του ἀκριβὰ ὡς τὴ στιγμή πού γονάτισε βουτηγμένος στὸ αἷμα. Ἐρρηξε, ἔρρηξε... Κ' ἔπειτα σαρωμένος ὁ δρόμος, βουδὸς ἐνῶ ὁ καπνὸς πού ξενοῦσε ἢ καμινάδα ἐπλεκε ἀδιάκοπα μαύρα στεφάνια...

Πνίγεται μέσα στὴ στενὴ κάμαρα. Ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή περιμένει νὰ προβάλλουν οἱ χωροφυλάκοι πού θάρθουνε νὰ τονὲ συλλάβουνε. Ἀντάρτης, ἐπαναστάτης σου λέει ὁ ἄλλος, κ' ὑστερα ἢ φυλακὴ, ἢ φριχτὴ φυλακὴ! Ζωντανὸς στὸν τάφο! Ἐπὶ τέλους πιδ τυχροὶ οἱ ἄλλοι πού φύγανε!

Μεγάλῃ Πέμπτη!

«Σήμερα σταυρώνουνε τὸ Χριστό». Σὲ μικρὰ ὁμορφοστολισμένα τραπέζια μὲ κόκκινα χαρτιά πουλοῦνε λαμπάδες, ἄσπρες, κίτρινες γιὰ τὸν ἐπιτάφιο. Νὰ καὶ λαμπαδίτσες μὲ χάρτινες κορδελίτσες καὶ φιαγκάκια γιὰ τὰ μικρὰ παιδάκια, στολισμένες σὰ νυφοῦδες. Ὁ νεὸς του ἀξάφνα πετιέται πίσω, στὰ περασμένα. Κάποτε κράτησε κι αὐτὸς μιὰ τέτοια λαμπαδίτσα στὸ χέρι δταν ἢ μάννα του τοῦ φόρεσε τὰ

γιορτινά του καὶ τὸν πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι νὰ τὸν πάῃ στὴν ἐκκλησιά. Ἄς μποροῦσε νὰ ξαναγυρίσει σὲ κείνα τὰ χρόνια...

«Σήμερα σταυρώνουνε τὸ Χριστό». Τὸ λέει καὶ τὸ ξαναλέει, ἢ φράση τοῦ χτυπάει σήμερα ξεχωριστὰ στὸ αὐτί. Θολὸς ὁ οὐρανός. Θυμᾷται. Πάντα τὴν ἡμέρα αὐτὴ εἶτανε θολὸς ὁ οὐρανός, μὲ σύννεφα σκοποκίτρινου πού σταλάζουσε τὴ μελαγχολία, σὰν τίς στάλες τῆς χιονοπωριάτικης βροχῆς. Ἔτσι πρέπει νάβαι. Σήμερα εἶλα εἶναι βραδί, λυπημένα.

Πλανήθηκε ὅλη τὴ μέρα στοὺς δρόμους καὶ κάθε φορά πούδὲλεπε χωροφύλακα, νόμιζε πῶς ἕνα χέρι θάπλωθῆ βρῶ πάνω του νὰ τὸν ἀρπάξῃ ἀπὸ τὸ γαιάκι. Τὰ περιμένε, τὸ πεθοῦσε, καὶ δὲν προσπαθοῦσε διόλου νὰ κρυφτῆ. Ὁ χωροφύλακας περνοῦσε ὡς τόσο δίπλα του δίχως νὰ τὸν κοιτάξῃ κι αὐτὸς ἀποροῦσε. «Μὰ γιατί δὲ μὲ πνίγουνε;»

Κάθησε σ' ἕνα παγκάκι σ' ἕνα δημόσιο κήπο. Τὰ δέντρα μυρίζανε πράσινα, ἔρσοῦτα, τὰ παιδιά παίζανε μὲ τὴν ἄμμο ἐνῶ οἱ νταντάδες τους σκύδανε στὸ κέντημά τους, ἄλλες διαβάζανε, ἄλλες κοιτάζανε τὸ βιβλίον γιὰ νὰ κάνουνε κέρτε...

Νύχτα ξαναμπήκε στὴν πόλι. Οἱ καμπάνες σημαίνανε γιὰ τὴν δλονυχτία, οἱ γυναῖκες μὲ τίς Σύνουφες στὸ χέρι τρέχούσανε γιὰ νὰ πιάσουνε στασίδι στὴν ἐκκλησιά. Περπατοῦσε σκυφτὸς καταμεσῆς τοῦ δρόμου ἐνῶ τὰμάξια λαξέδανε τὸ δρόμο τους γιὰ νὰ μὴν τὸν κόψουνε. «Στραδὸς εἶσαι μωρέ, δὲν ἀνεδαίνεις στὸ πεζοδρόμιο;» τοῦ φώναξε ἕνας ἀμαξῶς κρατώντας μὲ κόπο τὸλόγῳ του πού πήγανε νὰ πῆσουνε πάνω του. Μὰ στὸ πεζοδρόμιο δὲν μποροῦσε νὰνεθῆ. Φοβότανε, πιανότανε ἢ ἀναπνοή του. Στὸ δρόμο εἶτανε πιδ λεύτερος.

Μιὰ ἐκκλησιά πρίδαλὲ μπρὸς του. Ὁ κόσμος ξεχειλίξε ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ πόρτα ὡς ἔξω στὸ δρόμο. Στάθηκε κι ἀφουγκράστηκε τίς ψαλμοῦδες σὲ μιὰ γωνιά. Σιγὰ σιγὰ βρῆκε τρόπο καὶ χῶθηκε μέσα. Στριμώχτηκε, μαζώχτηκε. Τί γλυκὰ λόγια. Νὰ τώρα βγάξουνε τὸ Σταυρὸ κι εἶλοι σκύβουνε, σταυροσκοπιούνται.

«Σήμερα κρεμάται ἐπὶ ξύλου ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας.

Ἡ φωνὴ τοῦ παπᾶ πού βρῆζε ἀργὰ μὲ τὸ Σταυρὸ ἀψηλὰ ὀψώνεται τρεμουλιαστὴ μέσα στοὺς καπνισμένους τοίχους τῆς ἐκκλησίας. Τὸ πλῆθος ἀνοίγει δρόμο γιὰ νὰ περάσῃ ὁ Ἐσταυρωμένος.

Κατεβάξει τὸ κεφάλι του. Τὰ λόγια τοῦ παπᾶ, πού βγαίνουσαν ἀργὰ, σ' ἕνα λυπητερὸ τόνο, ἀπὸ τὸ στόμα του, περνοῦσαν ἀπὸ ταῦτιά του σὰ φωνὴ ἀπὸ ἄλλον κόσμο, σὰ βογκητὸ ἀνθρώπου πού τὸν ἔχουσαν δεμένο καὶ τὸν παιδεύουσαν, ρηγμένονε χάμω. Βασταίει τὸ βρογκητὸ του μὲ δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ τρέξῃ νὰ τονὲ γλυτώσῃ, ἀνῆμπορος σὰ νὰ μὴν πιστεῦῃ πιά σὲ τίποτα, σὰ νὰ μὴ βλέπῃ πιά τὴν ἀνάγκη. Γιατί;...

Τὸ πλῆθος πέρασε ἀπὸ τὸν Ἐσταυρωμένο, εἶλα

δικά, το φίλησε τὰ πόδια τὰ ματωμένα, ἀναψε τὸ κερί του στὸ ἀψηλὸ μπρούτζινο μανάλι ποὺ φωτίζει τὸ φρικτὸ Πάθος. Σιγὰ σιγὰ τὰ κεριά λυώνουσε, χωνεύουσε, ὁ κλπνὸς χμηλώνει, ἢ ἐκκλησιακὰ ἀδειάζει. Πᾶνε τώρα νὰ κοιμηθῶνε καὶ νὰ ἐτοιμαστούνε αὐριο γιὰ τὸν Ἐπιτάφιο...

Νὰ αὐτὸς μοναχὸς του μέσα στὴν ἐκκλησιά. Ὁ καντηλανάφτης ἀφοῦ σκούπισε τὴν ἐκκλησιά γιὰ νὰ μὴν ἔχη τὸ μπελᾶ αὐριο, πήγε κι αὐτὸς στὸ κελλί του νὰ κοιμηθῇ. Κανεὶς δὲν τὸν εἶδε.

Μισσοκότεινα, τὰ καντήλια θαμποκαίνε, ὁ Χριστὸς κρέμεται στὸ Σταυρὸ μὲ τὸ κεφάλι γυρτὸ στὸ στήθος. Δὲ φοβᾶται. Βγαίνει ἀπὸ τὴ γωνιά ποὺ εἶτανε κρυμμένος, ζυγώνει στὸ Σταυρὸ, ὑψώνει τὰ μάτια του στὸ Χριστὸ καὶ τὸν κοιτάζει, τὸν κοιτάζει... «Ὀνειροπλέχτη», ψιθυρίζουσε τὰ χεῖλια του σ' ἓνα πικρὸ χαμόγελο.

Ζυγώνει πῶς πολὺ, ἀγκαλιάζει τὰ πόδια του, τὰ φιλεῖ... Οἱ ὥρες περνᾶνε... Τὰκ, τὰκ, χτυπάει τὸ ρολόι τοῦ τοῖχου μονότονα, ρυθμικά. Κοιτάζει γύρο του. Νὰ δυὸ καρφιὰ πάνω στὸ παγκάρι. Εἶναι δυὸ μεγάλα χοντρά μυτερά καρφιὰ γιὰ νὰ κρεμάσουνε κάποια εἰκόνα. Τὰ παίρνει στὸ χέρι του. Τὸ σίδερο καινούριο, γυαλίζει, διψάει κάπου νὰ χωθῇ.

Ζυγώνει στὸ Σταυρὸ. Ὁ Χριστὸς θλιμμένος γέρνει πάντα τὸ κεφάλι του στεφανωμένο μὲ ἀγκάθια, μὲ τὰ χέρια τεντωμένα, ποὺ στάζουνε αἷμα... Κοιτάζει
χ
ο

— Λοιπὸν κ' ἓνα ἀκόμα ψιθυρίζει.

Βρίσκει μιὰ πέτρα, ὑψώνεται στὰ νόγια, ζυγώνει τὸ καρφί στὴν καρδιά τοῦ Χριστοῦ.

— Ἔσθ, μουρμουρίζει.

Τὸ καρφί μπήγεται βαθειά, ἀλύπτητα, δολάκαιρο. Ἐνα ποτάμι κόκκινο βλέπει νὰ βγαίνει ἀπὸ τὴν πληγὴ καὶ νὰ χυμᾶ ὀρηκτικὸ γιὰ νὰ πνίξη τὸν κόσμο... Κλείνει τὰ μάτια.

Κρατᾶει τὸ ἄλλο, δοκιμάζει τὴ μύτη του στὴν ἀκρὴ τοῦ δαχτυλίου του. Τί μυτερό! Βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸ Σταυρὸ. Ὁ Χριστὸς σὰ νάναιζε γιὰ μιὰ στιγμή τὰ μάτια του καὶ τοῦ χαμογέλασε. Τὸ ποτάμι κυλάει πάντα κόκκινο, βόσρῳ... Νὰ, τὸν ἔξωσε, τὸν ἐπνίξε...

Φέρνει τὸ καρφί στὴν καρδιάτου. Νοιώθει τὴν κρύα μύτη νὰ κουμπᾶ στὸ κρέας του. Σπρώχνει μὲ τὰ δυὸ χέρια του... Τὸ κρὸ σίδερο γλυστράει μέσα στὴ μαλακιά, ζεστὴ σάρκα...

Τὸ πρῶτ' ὁ καντηλανάφτης σὺν πήγε νὰ νοίξη τὴν ἐκκλησιά, τὸν βρῆκε πρῶτος νεκρὸ, κουβαριασμένο στὰ πόδια τοῦ Σταυροῦ. Στάθηκε καὶ τὸν κοίταξε κάμποσο ἀκούνητος.

— Τὸν κακομοῖρη! Βέβαια κάποιος τρελλὸς θὰ εἶτανε... Ὅριστε τώρα νὰ σφυγγαρίζῃς καὶ τὰ αἵματα, μουρμουρίζει.

Τ Ε Λ Ο Σ

ἙΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικὸς Διευθυντὴς **ΛΕΩΝΙΔΑΣ Α. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ**

ΛΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ ταχύπλοον θαλαμηγὸν ὑπερωκεάνειον

“ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ,,

θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς κατ' εὐθείαν διὰ νέαν Ὑόρκην τὴν 6 Ἰουλίου

Ἐπίσης τὸ θαλαμηγὸν ὑπερωκεάνειον

‘ΠΑΤΡΙΣ,,

θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς (μέσω Καλαμῶν-Πατρῶν) κατ' εὐθείαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 11 Ἰουλίου.

Δι' ἐπιβάτας, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον:

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ: Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ὑπὸθεν Ἀγ Τριάδος). Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἐπιβῶσι θέσκει ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαιρῶς εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰ τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ἐπισημαίνοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἑμπορία, ὑποστηρίζετε τὴν Σημίαν μας, μεγαλύετε τὴν Πατρίδα μας.